

Kirkeministeriet

Folketingets Beskæftigelsesudvalg
lov@ft.dk
Morten.messerschmidt@dt.dk

Beskæftigelsesudvalget har ved brev af 6. februar 2023 (BEU L13 – spørgsmål 49) bedt om min besvarelse af spørgsmål:

”Vil ministeren – i forlængelse af KIU alm. del - samrådsspørgsmål A – beskrive processen for inddragelse af kirken i de foregående eksempler siden grundlovens indførelse, hvor man har ændret i folkekirkens indre anliggender, og hvor man har inddraget kirken, samt redegøre for, hvordan inddragelsen i disse tilfælde er sket?”

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
www.km.dk

Telefon 3392 3390
e-post km@km.dk

Akt nr.: 271398

Dette akt nr. bedes oplyst ved
henvendelse til Kirkeministeriet

Dato: 17. februar 2023

Svar:

Om regulering af folkekirkens indre anliggender og forholdet til grundlovens bestemmelser om regulering af folkekirkens forhold henviser jeg til pkt. 3 i Kirkeministeriets og Justitsministeriets notat af 31. januar 2023, som blev oversendt til Kirkeudvalget som bilag 1 til mit svar af 31. januar 2023 på KIU alm. del - spørgsmål 1.

Notatet er omdelt til Beskæftigelsesudvalget som bilag 6 til L 13.

I notatet nævnes betænkning 1544/2014 om Folkekirkens styre. Af betænkningen fremgår følgende på side 217f:

”Det er kirkeministeren som i medfør af en sædvane har kompetencen til at foretage den retlige regulering af disse anliggender, uanset om de betegnes som folkekirkens indre anliggender.

Det er kun ministeren, som kan anmode om en kongelig resolution eller kongelig anordning, og der er hverken ved lovgivning, der er vedtaget i Folketinget, eller på anden måde fastsat regler om, hvilken fremgangsmåde ministeren skal anvende i forbindelse med regulering af folkekirkens indre anliggender.

[...]

Ministerens kompetence til at regulere folkekirkens indre anliggender udøves i praksis ved, at ministeren forelægger indstillinger til Dronningens underskrift.

[...]

Der er ikke fastlagt regler om proceduren, som fører frem til en indstilling, idet fremgangsmåden hviler på en tradition.

I praksis vil sager om folkekirkens indre anliggender, der afgøres ved kongelig resolution eller kongelig anordning, have været drøftet med biskopperne og, forinden disse drøftelser finder sted, oftest have været genstand for et udvalgsarbejde. Ofte vil sager have været genstand for omfattende høringer.

[...]"

Jeg vil i det følgende gennemgå tre eksempler på forløb med ændring af ritualer m.v.

Ved kgl. resolution af 12. juni 1992 blev der autoriseret en ny alterbog, ligesom der ved kgl. resolution af samme dag blev autoriseret ritualer for dåb, nadver i hjemmet, skriftemål, vielse (bryllup), kirkelig velsignelse af borgerligt indgået ægteskab, jordpåkastelse og kirkeindvielse. Forud for disse autorisationer var gået en lang proces. Ved kgl. resolution af 20. november 1972 var der således meddelt tilladelse til forsøgsmæssigt brug af foreløbige ændringer i ritual- og alterbog. De forsøgsmæssige ordninger svarede med enkelte ændringer til et forslag, der var indeholdt i betænkning 625/1971 fra Kirkeministeriets liturgiske kommission.

Ved kgl. resolution af 14. oktober 1974 fik biskopperne en generel bemyndigelse til at tillade forsøgsvis benyttelse af fremtidige forslag fra Kirkeministeriets liturgiske kommission til ændringer af folkekirkens liturgi og ritualer.

I henhold hertil blev der givet tilladelse til forsøgsvis benyttelse af de forslag, der var indeholdt i følgende betænkninger fra liturgikommissionen:

- Betænkning 750/1975 om de bibelske læsninger i gudstjenesten
- Betænkning 973/1983 om dåb og brudevielse
- Betænkning 1057/1985 med forslag til alterbog
- Betænkning 100/1987 om konfirmation og begravelse.

Disse forsøgsmæssige ordninger ophørte i forbindelse med autorisationen af de nye ritualer og alterbogen i 1992, jf. kgl. resolution af 12. juni 1992.

I forhold til alterbogen kan jeg oplyse, at Kirkeministeriets liturgiske kommission i 1985 fremlagde en betænkning (1057/1985) med forslag til ny alterbog, som blev udsendt til alle præster og menighedsråd, ligesom Kirkeministeriet i december 1986 bad biskopperne om – efter forløbet af en passende forsøgsperiode og på grundlag af de i denne indvundne erfaringer – at fremkomme med en udtalelse om forslaget's egnethed til autorisation.

På baggrund af erfaringerne fra prøveperioden på 2 kirkeår og den offentlige debat kom biskopperne til den opfattelse, at forslaget vel var godt og gennemarbejdet, men at det ikke i sin helhed egnede sig til autorisation. Biskopperne besluttede sig derfor til at foretage en revision og redigering af materialet med henblik på autorisation af en ny dansk gudstjenesteordning med tilhørende ritualer for de kirkelige handlinger.

I 1990 var arbejdet så fremskredent, at der blev udarbejdet et foreløbigt udkast til alterbog og ritualer, som blev udsendt til en særlig kreds af interesserede og sagkyndige. Denne høring resulterede i, at biskopperne i juni 1991 kunne udsende et "Oplæg til Gudstjenesteordning", der fremstod som en stramning og forenkling af det første udkast.

Biskopperne modtog adskillige ændringsforslag til detaljer i oplægget, der herefter blev indarbejdet i oplægget i det omfang, det af hensyn til helheden var

muligt. På baggrund heraf fremsendte biskopperne forslag til ny alterbog og forslag til nye ritualer for dåb, skriftemål, nadver i hjemmet, vielse (bryllup), kirkelig velsignelse af borgerligt indgået ægteskab, jordpåkastelse og kirkeindvielse. Forslagene til alterbogen og de nævnte ritualer blev som nævnt autoriseret ved kgl. resolutioner af 12. juni 1992.

Et andet eksempel vedrører kvinders adgang til at søge præstestillinger. Allerede i 1919 blev der første gang blev fremsat lovforslag om at give kvinder adgang på samme betingelser som mænd til lovbestemte, statslige og kommunale tjenestestillinger og hverv, hvilket blev genfremsat i 2020. Både i 1924 og 1925 blev der fremsat lovforslag om at give kvinder adgang til visse præstestillinger, som ikke blev færdigbehandlet. Der blev i 1928 nedsat et udvalg om forholdet mellem staten og folkekirken om kvinders adgang til at blive præster, som afgav sin betænkning i 1940. I 1940 blev der fremsat et lovforslag om adgang til præsteembeder i folkekirken, der åbnede for, at der ved institutioner af særlig art kunne udnævnes præster, der ikke var teologiske kandidater. I forbindelse med behandlingen af lovforslaget blev der fra flere sider blev udtrykt ønske om, at der så også skulle åbnes adgang for kvindelige teologiske kandidater, hvilket blev afvist.

Først med Folketingets vedtagelse af ændringslov nr. 173 af 4. juni 1947 om Adgang til Præsteembeder i Folkekirken blev det muligt for kvinder at blive præster i folkekirken. I 1948 blev lov om adgang for biskopper for fritagelse i visse tilfælde for at føre tilsyn med en menighed og dennes præster vedtaget. Og først efter nogle år accepterede alle folkekirkens biskopper at ordinere kvindelige præster.

Ritualet for præstevielse blev først officielt ændret i 1987, jf. mit svar af dags dato på BEU L 13 – spørgsmål 52.

Afslutningsvist kan lovgivningen om vielser af par af samme køn nævnes. I regeringsgrundlaget for S-R-SF-regeringen "Et Danmark, der står sammen" fra oktober 2011 fremgik det, at "Regeringen vil give alle medlemmer af den danske folkekirke mulighed for at blive gift i kirken – uanset deres seksuelle orientering. Regeringen vil derfor fjerne forbuddet mod vielser af homoseksuelle i folkekirken og i øvrigt undersøge yderligere tiltag i retningen af kønsneutral ægteskabslovgivning."

I midten af november 2011 blev spørgsmålet om vielse af par med samme køn drøftet på et bispesamråd mellem ministeren for ligestilling og kirke og biskopperne. Regeringen traf senere i november beslutning om, at homoseksuelle skulle kunne indgå ægteskab på linje med heteroseksuelle par både på rådhuset og i folkekirken. Kirkeministeren og biskopperne mødtes igen den 8. december 2011 med henblik på at afstemme forventningerne til det videre arbejde efter regeringens beslutning. Efter bispesamrådet udsendte Kirkeministeriet samme dag en pressemeddelelse, hvor følgende fremgik:

"Regeringen har besluttet, at par af samme køn kan indgå ægteskab. Biskopperne konstaterer, at det er Folketingets kompetence at bestemme den juridiske betegnelse for parforhold mellem to af samme køn.

Der er blandt biskopperne uenighed om den teologiske forståelse af henholdsvis ægteskab mellem mand og kvinde og mellem par af samme køn. Til trods for denne uenighed er biskopperne indstillet på at indgå i det videre arbejde med udarbejdelse af ritualer.

Det er fortsat regeringens plan at fremsætte de nødvendige forslag til lovændringer efter nytår.

Biskopperne har tilkendegivet, at deres arbejde med ritulforslag vil være afsluttet, så ritualer kan være klar til brug, når Folketinget har afsluttet sit arbejde med lovgivningen.”

I forbindelse med udarbejdelse af forslag til lov om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, lov om ægteskabets retsvirkninger og retsplejeloven og om ophævelse af lov om registreret partnerskab (Ægteskab mellem to personer af samme køn) og forslag til lov om ændring af lov om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning (præsters ret til at undlade at vie to personer af samme køn m.v.) blev der i februar 2012 indhentet en udtalelse fra biskoppen over Københavns Stift om en vurdering af, hvorvidt der er formuleringer i Den Augsburgske Bekendelse, som gør, at det må anses for at være i strid med bekendelsesskrifterne, hvis der foretages kirkelig vielse til ægteskab af et par af samme køn. Ministeriet for Ligestilling og Kirke vurderede herefter, at en lovgivning, der giver mulighed for indgåelse af ægteskab mellem par af samme køn ved en præst i folkekirken, ikke er i strid med folkekirken bekendelsesgrundlag.

Samtidig med kirkeministerens fremsættelse af lov om ændring af lov om medlemskab af folkekirken, kirkelige betjening og sognebåndsløsning skrev kirkeministeren den 14. marts 2012 til biskoppen over Københavns Stift og anmodede ham om sammen med de øvrige biskopper at udarbejde ritualer til brug ved henholdsvis kirkelig vielse af to af samme køn og kirkelig velsignelse af borgerligt indgået ægteskab mellem to af samme køn. Det fremgik af brevet, at to biskopper havde tilkendegivet, at de ikke ønskede at medvirke til udarbejdelsen af ritualerne. De 8 øvrige biskopper færdiggjorde arbejdet med nye ritualer, hvorefter ritualer blev autoriseret ved kgl. resolution af 12. juni 2012.

Louise Schack Elholm

/ Kasper Hyllested